

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1*
OPERATIONS OF STUDENT CARE SYSTEM IN SCHOOLS
UNDER TRANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

นพพร สม่าหลี¹, โสภณ เพ็ชรพวง² และ วรณะ บรรจง³

Nopporn Samalee¹, Sopon Pechrpuang² and Wanna Banchong³

¹⁻³สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

¹⁻³Major In Educational Administration, Southern College Of Technology, Thailand

Corresponding Author's Email: Nopporn15351@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 มิถุนายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 14 มิถุนายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 16 มิถุนายน 2568

Received 5 June 2025; Revised 14 June 2025; Accepted 16 June 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนตามการรับรู้ของครู 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามการรับรู้ของครู จำแนกตามเพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน เพศของผู้บริหาร วิทยฐานะผู้บริหาร และขนาดโรงเรียน และ 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 289 คน ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิสองขั้นตอน โดยแบ่งโรงเรียนตามขนาด (เล็ก กลาง ใหญ่) แล้วสุ่มครูในแต่ละโรงเรียนแบบง่าย และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่นจำนวน 8 คน ด้วย

Citation:

* นพพร สม่าหลี, โสภณ เพ็ชรพวง และ วรณะ บรรจง. (2568). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(4), 208-224.

Nopporn Samalee, Sopon Pechrpuang and Wanna Banchong. (2025). Operations Of Student Care System In Schools Under Trang Primary Educational Service Area Office 1.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(4), 208-224.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC ระหว่าง .80–1.00) และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .934 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี 2) ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี และครูที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็กรับรู้การดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยอื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3) ปัญหาที่พบ ได้แก่ การเก็บข้อมูลและคัดกรองนักเรียนไม่ต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะคือควรส่งเสริมกระบวนการให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึง เก็บข้อมูลเป็นระบบ และดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างใกล้ชิดด้วยวิธีหลากหลาย

คำสำคัญ: ระบบดูแลนักเรียน, ระบบช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to investigate the operation of the student care and support system in schools as perceived by teachers, to compare the implementation of the student care and support system in schools as perceived by teachers in relevance to teachers' gender, academic standing, work experience, administrators' gender and academic standing, and school size, and to identify problems and suggestions related to the operation of student care and support system in schools. The sample consisted of 289 teachers from schools under Trang Primary Educational Service Area Office 1, obtained through stratified random sampling, followed by simple random sampling. The data collection instrument was a five-point rating scale questionnaire with a consistency index ranging from .80 - 1.00 and the reliability coefficient of .934. The data analysis statistics included mean, standard deviation, One-way ANOVA, multiple comparisons using the LSD method, and content analysis.

The findings revealed that: 1) the overall operation of the student care and support system in schools as perceived by teachers was found at a good

level; 2) the overall comparison of the student care and support system operation in schools as perceived by teachers in relevance to their gender, academic standing, administrators' gender and academic standing showed no significant differences. Teachers with less than 5 years of work experience had a higher perception of the student care and support system operation of schools to those with more than 10 years of work experience, at .05 level of significant. In terms of school size. Teachers working in small schools had a higher perception than those working in large schools, at .05 level of significant. 3) Problems and suggestions indicated that some schools still lacked a systematic and continuous approach to collecting student data and screening students. Therefore, they should establish a process for counseling and providing equal attention to all students, and also collect data continuously. For at-risk students facing issues, close and special care should be provided along with various methods of assistance and prevention.

Keywords: Implementation, Student Care and Support System, Primary Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2554, น. 26) ในบริบทของโลกศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สามารถยืนหยัดในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 1) ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนผ่านระบบการศึกษา โดยอาศัยกฎหมายแม่บทสำคัญอย่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น. 2

ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การดำเนินชีวิตของนักเรียนไทยจำนวนมากได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ สื่อ เทคโนโลยี และสภาพครอบครัวที่เปลี่ยนไป ปรากฏการณ์เหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาเด็กออกกลางคัน ความเครียด พฤติกรรมเบี่ยงเบน และการเข้าถึงสารสนเทศที่ง่ายขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงได้ส่งเสริมแนวทาง "ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน" เพื่อให้มีการดำเนินงานเป็นระบบ มีเครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน และอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, น. 9) โดยเฉพาะบทบาทของครูที่ปรึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถส่งเสริมป้องกัน และให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม (พัฒน์พงษ์ มมประโคน, 2553, น. 1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัดกว่า 132 โรงเรียน จึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากร อบรมครูที่ปรึกษาในด้านการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การประเมินนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และการประสานงานกับหน่วยงานสหวิชาชีพ เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานพัฒนาสังคม และผู้นำชุมชน เพื่อให้การดูแลนักเรียนครอบคลุมทั้งร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2565, น. 76; 2566, น. 78)

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการดำเนินงานระบบนี้อย่างเป็นรูปธรรม และต้องการศึกษาถึงลักษณะการดำเนินงานโดยละเอียด เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบให้เกิดความยั่งยืน ทั้งในระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่ และระดับนโยบาย ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการออกกลางคัน สร้างโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566, น. 3)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ตามตัวแปร เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน เพศของผู้บริหาร วิทยฐานะผู้บริหาร และขนาดโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีเพศ วิทยฐานะ และ ประสบการณ์ทำงาน ต่างกัน มีการรับรู้การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 แตกต่างกัน

2. ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหารมีเพศ และวิทยฐานะต่างกัน มีการรับรู้การ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1 แตกต่างกัน

3. ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการรับรู้การดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะชีวิต จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งล้วนเป็นรากฐานสำคัญต่อการ พัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ความสามารถในการปรับตัวและการดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพจึงกลายเป็นทักษะที่จำเป็นยิ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นอกจากนี้ การศึกษาที่ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ครบทุกมิติ ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศสู่ความยั่งยืนในระยะยาว (กรม สุขภาพจิต, 2554)

2. แนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทด้านการศึกษากำหนดเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา “คนไทย” ให้มีความสมบูรณ์ในทุกด้าน พร้อมดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยเฉพาะมาตรา 6 และมาตรา 22 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) นอกจากนี้ แนวทางการจัดการศึกษายังเน้นให้ครูและสถานศึกษามีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมผู้เรียนในทุกมิติของการพัฒนา ไม่ใช่เพียงการสอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมถึงการดูแล ป้องกัน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างรอบด้าน

3. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษามีกระบวนการดูแล ป้องกัน แก้ไข และส่งต่อปัญหาของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ระบบดังกล่าวครอบคลุมกิจกรรมหลัก 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการให้ความช่วยเหลือ แก้ไข และส่งต่อ โดยมีหลักฐานการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ พร้อมด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพ ซึ่งการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการออกกลางคัน และส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม

4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูที่ปรึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีหน้าที่ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน รับฟังปัญหา และให้การปรึกษาเบื้องต้น อีกทั้งยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกในกรณีที่จำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) การปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ปรึกษาให้มีประสิทธิภาพจึงต้องอาศัยทักษะด้านการให้คำปรึกษา การสร้างสัมพันธภาพที่ดี และความเข้าใจในบริบทของนักเรียนอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในสังคมยุคใหม่ที่มีความซับซ้อน

มากขึ้น ครูจึงต้องปรับบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ดูแลและผู้ส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนในทุกมิติอย่างแท้จริง

5. แนวคิดการพัฒนาเชิงบูรณาการผ่านภาคีเครือข่ายและชุมชน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และองค์กรภาครัฐ อาทิ โรงพยาบาล หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนาสังคม และผู้นำชุมชน ซึ่งสามารถให้การช่วยเหลือและส่งเสริมการพัฒนานักเรียนในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2566) ตัวอย่างเช่น การจัดทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงทางพฤติกรรมหรือสุขภาพจิต หรือการติดตามนักเรียนที่มีความเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา ถือเป็นแนวทางที่สะท้อนถึงการดำเนินงานแบบองค์รวมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง (พัฒน์พงษ์ มมประโคน, 2553)

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบโดยตรงต่อตัวนักเรียนในหลายมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ดังนั้นการพัฒนาแบบองค์รวมให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงการมีบทบาทเชิงรุกของครูที่ปรึกษา และการบูรณาการข้อมูลกับภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่ เพื่อให้การดูแลนักเรียนเป็นไปอย่างรอบด้าน ต่อเนื่อง และยั่งยืน ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่นำไปสู่การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 1,150 คน จาก 132 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 289 คน คำนวณจากตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิสองขั้นตอน (Two-stage Stratified Random Sampling) ในขั้นแรก แบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่มตามขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จากนั้นในขั้นที่สองดำเนินการสุ่มครูจากแต่ละโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและเป็นตัวแทนที่เหมาะสมของประชากร

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมจำนวน 8 คน จากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือประกอบด้วย

1) แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป แบบวัดการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้วยดัชนี IOC และความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของ Cronbach ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .934 ส่วนแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบเช่นเดียวกันโดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามจัดทำในรูปแบบ Google Form ส่งผ่านระบบ Smart Area พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนในสังกัด การสัมภาษณ์ดำเนินการตามนัดหมาย พร้อมบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย One-way ANOVA และ LSD สำหรับเปรียบเทียบรายคู่ข้อมูลปลายเปิดและข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เสริมเชิงอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนาสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาค่า IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป และใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อประเมินความสม่ำเสมอภายใน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ทั้งฉบับเท่ากับ .934

2. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อนำเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามประเด็นที่ศึกษา

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีลักษณะต่างกันตามเพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์ และขนาดโรงเรียน หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่แบบ Least Significant Difference (LSD) ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน

ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

ด้านการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.30	0.48
การคัดกรองนักเรียน	4.19	0.50
การส่งเสริมนักเรียน	4.11	0.55
การป้องกันและการแก้ไขปัญหา	4.06	0.54
การส่งต่อ	3.94	0.53
รวม	4.12	0.52

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.12$,
S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด
($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.50)
ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.55) ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ($\bar{X} =$
4.06, S.D. = 0.54) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านอยู่ใน
ระดับดี สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมี
ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการคัดกรอง
ที่มีความโดดเด่น

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง
เขต 1 ตามตัวแปร เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน เพศของผู้บริหาร วิทยฐานะผู้บริหาร
และขนาดโรงเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการทดสอบความแตกต่างของการรับรู้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามเพศ และวิทยฐานะของผู้บริหารโรงเรียน

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 1	ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 2	ค่า F	ค่า Sig.
เพศ	4.25	4.1	2.87	0.091
วิทยฐานะ	4.12	4.3	4.56	0.004

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนซึ่งมีผู้บริหารเพศต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้แตกต่างกัน แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = .091) ขณะที่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผู้บริหาร ซึ่งมีวิทยฐานะต่างกัน มีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. = .004) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิทยฐานะของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ดังตารางที่ 3

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ปัญหาที่สำคัญของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริงในหมู่ครูบางส่วน ครูมีภาระงานมาก ไม่สามารถแบ่งเวลาเพื่อดำเนินกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยา หรือครูแนะแนว การประสานงานกับผู้ปกครองยังไม่ต่อเนื่องและขาดความร่วมมือ ระบบการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนไม่เป็นระบบ ทำให้ติดตามนักเรียนรายบุคคลได้ยาก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ได้แก่ ควรจัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ลดภาระงานอื่นของครูเพื่อให้สามารถให้เวลากับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้มากขึ้น ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมระหว่างครูประจำชั้น ครูแนะแนว และผู้บริหาร เพื่อให้ระบบดำเนินไปอย่างราบรื่น สนับสนุน

งบประมาณและสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินการ ส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดการดูแลนักเรียนแบบองค์รวม

อภิปรายผล

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในเชิงรุก ทั้งในด้านการป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ที่ให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกมิติของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการศึกษาเชิงระบบ การบริหารจัดการภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ต่อไปนี้เป็นการอภิปรายผลแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ผลศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการคัดกรองนักเรียนและการส่งเสริมพัฒนา ซึ่งเป็นกระบวนการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม การรับรู้ในระดับมากดังกล่าว อาจสะท้อนถึงความตระหนักรู้ของครูในการทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ที่กำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนโยบายที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนพงษ์ มมประโคน (2553) ที่พบว่าโรงเรียนที่มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมและสามารถป้องกันปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการติดตามและช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งหากดำเนินการอย่างต่อเนื่องจะทำให้การแก้ปัญหาเชิงป้องกันบรรลุผลในระยะยาว

2. ผลเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ตามตัวแปร เพศ วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน เพศของผู้บริหาร วิทยฐานะผู้บริหาร และขนาดโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผู้บริหารเพศต่างกันไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 ขณะที่ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผู้บริหารต่างวิทยฐานะ มีการรับรู้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูในโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ มีการรับรู้ในระดับสูงกว่า

ผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารที่มีวิทยฐานะสูงกว่า มักมีประสบการณ์ และความรู้ความเข้าใจในระบบการจัดการศึกษามากขึ้น สามารถส่งเสริมหรือขับเคลื่อนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อการรับรู้ของครู ผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sergiovanni (1984) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำทางการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการผลักดันภารกิจของโรงเรียน โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน

3. ผลศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

จากข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า ปัญหาหลักที่โรงเรียนเผชิญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ความไม่ต่อเนื่องของกระบวนการ ความเข้าใจของครูที่ไม่เท่ากันภายในโรงเรียน การขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ยังมีข้อจำกัด

ข้อเสนอแนะที่ครูเสนอ ได้แก่ ควรมีการอบรมพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และควรส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยงานชุมชน และผู้ปกครองอย่างจริงจัง

ผลนี้สอดคล้องกับงานของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 (2566) ที่ระบุว่าความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการคัดกรอง ติดตาม และส่งต่อ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีระดับการรับรู้ของครูอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบดังกล่าวที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม ทั้งด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม การป้องกันและแก้ปัญหา รวมถึงการส่งต่อ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน อีกทั้งปัจจัยด้านเพศและวิทยฐานะของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ของครูอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทผู้นำในการสนับสนุนระบบอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นปัญหาและข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ทั้งด้านบวกและด้านลบที่เป็นปัจจุบัน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูล และการทดสอบ ทำให้สามารถนำไปวางแผน ในการป้องกันช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

1.2 จากผลการวิจัยด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนต่างๆ ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อสามารถวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน และในแต่ละกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากผลการวิจัยด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน เพื่อส่งเสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อยเป็นรายบุคคลตามระดับความสามารถ ปัจจุบันของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหาดำรงตนได้เหมาะสม

1.4 จากผลการวิจัยด้านการป้องกันและการแก้ปัญหา โรงเรียนควรมีการให้คำปรึกษาเบื้องต้น กิจกรรมในชั้นเรียน การสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการเยี่ยมบ้านนักเรียน และรายงานผลความก้าวหน้าแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างเป็นระบบ

1.5 จากผลการวิจัยด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรมีกระบวนการใช้เทคนิควิธีการต่างๆที่ หากนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ต้องดำเนินการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วถูกต้องและถูกวิธี

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนกับประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียน

2.4 ควรศึกษารูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). รายงานสรุปผลการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2566). รายงานการประชุมเชิงนโยบายการจัดการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.

กรมสุขภาพจิต. (2554). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.

_____. (2554). คู่มือพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

จุฑามาศ ดวงงาม. (2563). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 22(2), 1-12.

ทิตนา แคมมณี. (2560). ศิลปะการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญทัน ดอกไธสง. (2559). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพียว ยินดีสุข. (2563). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 20(3), 145–160.
- พัฒนพงษ์ มมประโคน. (2553). บทบาทของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- _____. (2563). รายงานการประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและประเมินผลการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. (2565). รายงานสรุปผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีงบประมาณ 2565. ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1.
- _____. (2566). คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีงบประมาณ 2566. ตรัง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการวิเคราะห์นโยบายการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2560). รายงานผลการประเมินคุณภาพระบบการศึกษาไทยในทศวรรษที่สอง. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภาพรณ์ อินทร์ใจ. (2564). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพัทลุง. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 15(1), 101–115.
- Halliday, M. A. K. (1994). An introduction to functional grammar (2nd ed.). London: Edward Arnold.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

Sergiovanni, T. J. (1984). Leadership and excellence in schooling. *Educational Leadership*, 41(5), 4-13.